

Seria: Profesorki Super-Babki
Nr odcinka: 202
Podseria: z Krakowa

IRENA DYNOWSKA

Polecana/Omawiana książka:

**Irena de Dynowska Balcer. Pro Memoria¹. Pod redakcją:
Marii Baścik, UJ, Kraków 2010.**

Bohaterką odcinka jest Pani **Irena Dynowska** - właściwie Irena de Dynowska-Balcer, z domu Mayer. Urodziła się (10 lat przed wojną) 10 lutego **1929** roku w Krakowie, a zatem w II Rzeczypospolitej, a więc prawie sto lat temu. Mama Olga, ojciec Ryszard. Zmarła 2 września 1995r.

Książka ma **129 stron** i jest dedykowana Heroinie przez grono Jej uniwersyteckich współpracowników. Dziedzina geografii i hydrologii – to dawniej jakby tematy niszowe, ale obecnie w dobie tzw. „ocieplenia” jest niezwykle ważne. Słowo postawiono w cudzysłowie bo równocześnie mamy oziębienie². Chodzi o ostatnie 4-5 rekordowo zimnych zim w USA i Kanadzie. Odpowiedzialne są jakoby prądy El niño lub La niña, czyli chłopczyk i dziewczynka, pożyjemy zobaczymy, ale eseista ma 68 lat i już długo nie pożyje... Książkę zaczyna Wstęp, a następnie mamy Jej biografię zatytułowaną „Człowiek-Naukowiec-Wychowawca”. Potem zamieszczono bibliografię prac o naszej Bohaterce, na stronach 31-38 mamy spis Jej publikacji. Opracowała Pani Maria Baścik, przy czym ostatecznie cztery pozycje to książki pod redakcją Heroiny. W większości są po polsku, a około jednej dziesiątej ogólnej liczby prac jest w dwóch innych językach: po niemiecku (s. 36, 1986,

¹ <http://www.puech.geo.uj.edu.pl/publikacje,000156>; dostępny on-line.

² <https://businessinsider.com.pl/technologie/nowe-technologie/globalne-ocieplenie-sie-oziebia-najnowsze-dane-z-satelitow/0636ccg>; tekst z 10/04/2023 – Globalne ocieplenie się oziębia!!!!

czasopismo niemieckojęzyczne; s.37 – posumowanie spotkania polsko-niemieckiego 1989r., i inne) oraz po angielsku (np. UNESCO, Genewa 1977; Freiberg 1972, Paryż 1984r., i inne). Między innymi opracowała także Atlas Województwa Bielskiego – wydany w 1981r.!!! Zapewne znała co najmniej rosyjski, niemiecki i angielski. Angielski to język konferencji międzynarodowych, no cóż na spotkania polsko-niemieckie – jak wynika z materiałów – Polacy musieli być językowo przygotowani.

Dalej mamy krótką notatkę biograficzną samej Heroiny oraz kilkanaście wspomnień Jej współpracowników oraz wychowanków – typowy układ ksiązek tego typu opracowywanych przez środowiska akademickie. Przy czym – opracowanie tego dzieła świadczy o uznaniu środowiska dla swej Mistrzyni. Książkę kończy lista tych, którzy byli autorami wspomnień. Zwykle takie podrozdziały mają po kilka stron.

Książkę zilustrowano dziesiątkami czarno-białych fotografii z życia rodzinnego i zawodowego („Z życia Instytutu”): badania terenowe, wycieczki fakultatywne (s. 41, np. do Niemiec, 1973r.), konferencje naukowe (s. 40, np. /Międzynarodowy Kongres Geograficzny/ Moskwa, 1976r), obrony dyplomów, spotkanie Komisji Podręcznikowej Polsko-Niemieckiej itd. Dalej dokumentacja podróży np.: Hiszpania-Portugalia 1995, Izrael 1993, Paryż 1992, Tunezja 1989, Kanada 1972.

Dalej mamy krótkie wyciągi/fragmenty z **pamiętnika** Heroiny. Wspomnienia napisało wiele Jej doktorantów i współpracowników – co świadczy o uznaniu jakim cieszyła się w środowisku naukowym: Adam Choiński³, Małgorzata Gutry-Korycka⁴, Adam Kotarba⁵, Stefan Skiba⁶, Leszek Starkeł⁷, Stanisław Wojciech Czaja⁸, Ludwik Kaszowski⁹ i inni. Eseista wyklikał i zestawiał strony o tych wybitnych naukowcach. Są absolutnie wybitni, jeśli oni w samych superlatywach piszą o Heroinie – to i Ona osiągnęła wyżyny wiedzy, ale i kultury osobistej oraz pięknego i mądrego życia. L. Kaszowski dał tytuł swoim wspomnieniom „Postawił Ją Bóg na mojej drodze”

Nasza Protagonistka była <<**profesorem zwyczajnym w dziedzinie geografii, w szczególności hydrologii**. Piastowała przez wiele lat stanowisko kierownika Zakładu

³ https://pl.wikipedia.org/wiki/Adam_Choi%C5%84ski; profesor z Poznania.

⁴ <https://pl.linkedin.com/in/małgorzatagutrykorycka>; Pani Profesor z UW (Warszawa).

⁵ https://pl.wikipedia.org/wiki/Adam_Kotarba; PAN oraz PAU.

⁶ https://pl.wikipedia.org/wiki/Stefan_Skiba; UJ.

⁷ https://pl.wikipedia.org/wiki/Leszek_Starkeł; UJ, PAN, PAU.

⁸ <https://us.edu.pl/instytut/inoz/osoby/czaja-stanislaw/>; Uni. Śl. Katowice-Sosnowiec.

⁹ https://pl.wikipedia.org/wiki/Ludwik_Kaszowski; naukowiec, który wstąpił późno do Zakonu Paulinów, z geografa zamienił się w księdza katolickiego, do śmierci działał w Klasztorach (umarł w Wieruszowie).

Hydrografii w Instytucie Geografii słynnego Uniwersytetu Jagiellońskiego. Wyrazem uznania jest osiągnięcie naukowych było członkostwo w prestiżowej **Polskiej Akademii Umiejętności** (PAU) jako tzw. ‘członek korespondent’>>. To najwyższe uznanie władz prestiżowej organizacji naukowców. Część informacji zaczerpnięto z Wikipedii, a książkę wyklikano jako plik ‘pdf’. To dobrze iż można dotrzeć do nich także on-line.

Przypominamy, urodziła się 10 lutego 1929 roku w Krakowie. Dwa lata później wraz z rodzicami przeniosła się do Łodzi, gdzie ukończyła szkołę powszechną. W 1947 roku z rodziną przeprowadziła się **do Bielska**, gdzie mieszka eseista. W roku następnym ukończyła szkołę średnią Liceum im. Asnyka¹⁰ i rozpoczęła studia geograficzne na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu Jagiellońskiego, a zatem już na stałe przeniosła się do KRAKOWA. W 1952 roku uzyskała tytuł magistra, na podstawie pracy: *Hydrografia dorzecza Dłubni*, przygotowanej pod kierunkiem profesora Mieczysława Klimaszewskiego¹¹. Z Wikipedii wiemy iż Prof. Klimaszewski: <<W latach 1952–1978 był dyrektorem Instytutu Geografii UJ, a w latach 1953–1968 dyrektorem Instytutu Geografii PAN. W latach 1964–1972 był rektorem Uniwersytetu Jagiellońskiego¹². Ponadto był redaktorem pism naukowych „Prace Instytutu Geograficznego Uniwersytetu Jagiellońskiego” (1960–1978) i „Folia Geographica” (1968–1981)>>. Zatem miała wybitnego mentora, wybitnego naukowca i dobrego organizatora, a zatem miała wspierać wzór do pracy naukowej oraz działalności społecznej.

Naszą Bohaterkę nie od razu zatrudniono na UJ. <<W latach 1952–1953 pracowała w Towarzystwie Wiedzy Powszechnej¹³, przez kolejny rok była asystentem w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie. Oczywiście to zwiększyło tylko Jej doświadczenie, takie są zwykle życiorysy akademickie na Zachodzie. W latach 1954–1959 odbyła studia doktoranckie na Uniwersytecie Jagiellońskim. Było to rzadkie i prawie nigdzie ówczesnie nie praktykowane. Po ich ukończeniu objęła asystenturę w Instytucie Geografii UJ. Stopień **doktora**, na podstawie rozprawy: „Obieg wody w obszarze wyżynnym zbudowanym z marglu kredowego na przykładzie dorzecza górnej Szreniawy”, promotorem był profesor Klimaszewskiego (rok 1961). **Habilitację** uzyskała na podstawie rozprawy *Typy reżimów rzecznych w Polsce* (w 1972 roku) >>.

¹⁰ https://asnyk.edu.pl/?page_id=3; dzisiejsza strona www szkoły, nadal w Białej, ale nowe budynki!!!

¹¹ https://pl.wikipedia.org/wiki/Mieczys%C5%82aw_Klimaszewski; o profesorze z UJ.

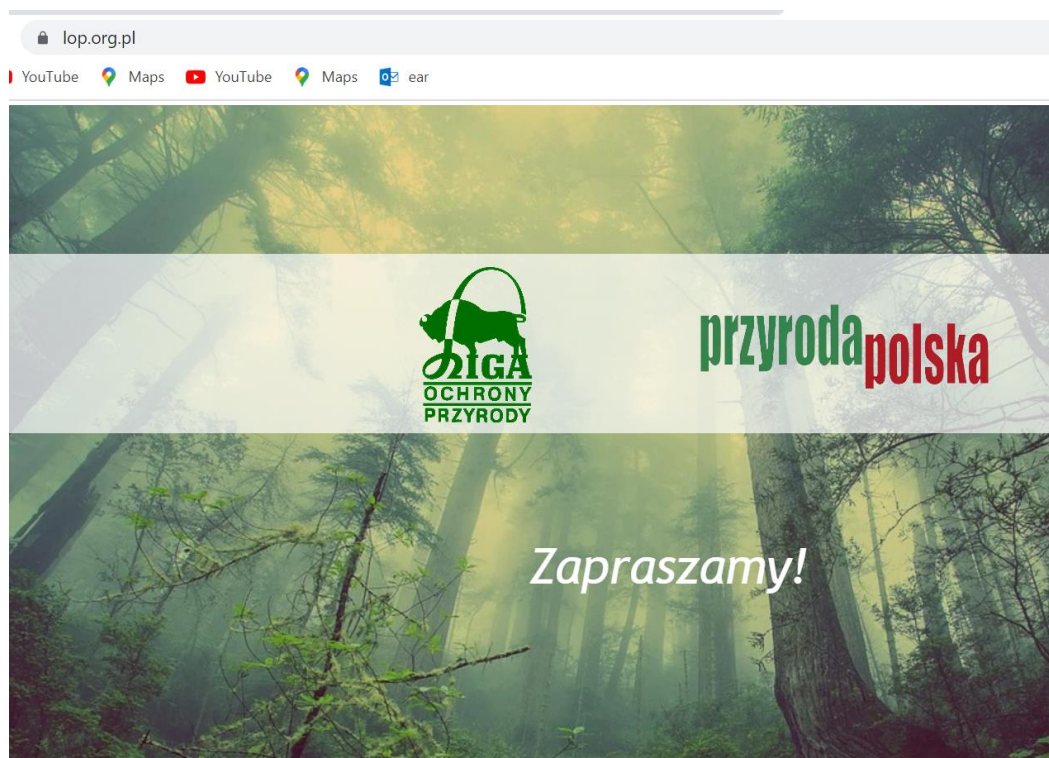
¹² Rektorem był właśnie prof. KLIMASZEWSKI

¹³ https://pl.wikipedia.org/wiki/Towarzystwo_Wiedzy_Powszechnej; o organizacji.

Od 1973 roku była kierownikiem Zakładu Hydrografii Instytutu Geografii UJ. W pracy naukowej zajmowała się między innymi badaniami krążenia wody na Wyżynie Miechowskiej (na granicy Małopolski i Świętokrzyskiego), w zlewniach Dłubni i Szreniawy. Ponadto typologią reżimów rzecznych, **antropogenicznymi** oddziaływaniami na stosunki wodne - czyli po prostu wpływem działalności ludzkiej. Dlaczego używała takiego naukowego słownictwa – chyba po to, aby odróżnić swoje rozważania od propagandy.

Uczestniczyła w pracach międzynarodowego zespołu, <<przygotowującego pod egidą UNESCO syntezę *Hydrological Maps: A Contribution to the International Hydrological Decade (1977)*. Była współredaktorką dwutomowej pracy *Dorzecze Górnej Wisły (1991)*>>. Woda to życie, warto mądrze o Polskę dbać. Eseista należał w szkole podstawowej do LOP = Ligii Ochrony Przyrody – zapomnianej organizacji, ale nadal istnieje. W ramach działalności wytyczano park, uporządkowano teren, który istnieje do dziś (Osiedle Leśne), sadzono las – w Bydgoszczy. To coś innego niż „Letzte Generation”¹⁴, zatem naszą Bohaterkę i Jej dzieła warto poznać.

W 1983 roku została profesorem nadzwyczajnym, w 1990 roku uzyskała tytuł profesora zwyczajnego - zgodnie z polskim systemem awansu akademickiego.

¹⁴ <https://letztegeneration.de/>; strona organizacji; ostatnio była słynna w niemieckich mediach.

Jej dorobek naukowy - jak wspomniano powyżej był znaczący (opublikowany w polecanej książce) – 2-3 przykładowe wyklikane publikacje zestawiono poniżej; przez scholargoogle. Nadal można znaleźć Jej publikacje on-line. Była promotorką **pięciu prac doktorskich i opiekunką sześciu habilitacji.**

Oprócz działalności ściśle naukowej Akademyki zwykle działają w towarzystwach. Ich rolą z kolei jest popularyzacja nauki, wymiana doświadczeń, bo z reguły są ogólnopolskie. Ona należała między innymi do <<*Polskiego Towarzystwa Geograficznego (w latach 1976–1990 była przewodniczącą Komisji Hydrograficznej)* i *Polskiego Towarzystwa Geofizycznego, była członkiem Komitetu Nauk Geograficznych Polskiej Akademii Nauk oraz Komisji Programu Hydrologicznego przy Międzynarodowej Unii Geograficznej. Była też kierownikiem (1982–1995) Komisji Nauk Geograficznych przy Oddziale PAN w Krakowie.* >> To jest prestiżowe stanowisko, PAN = Polska Akademia Nauk. Działalność Jej była niezwykle szlachetna i cenna. W towarzystwach wybiera się na funkcje, z kolei taki wybór – oznacza uznanie całego środowiska – innych naukowców z danej dziedziny.

Szczególnie starannie podchodziła do spraw dydaktyki, wykłady były perfekcyjnie przygotowane, podobnie jak wystąpienia konferencyjne – podobno **nigdy nie przedłużała** wystąpienia poza wyznaczony (przez organizatorów) czas. To piękna cecha. Aktywnie brała udział w dyskusjach naukowych/konferencyjnych – tacy ludzie są nie do przecenienia, bywają inni – gdzieś myślami odlatują w zaświaty. Uzupełnijmy opiekowała się 157 pracami magisterskimi. Ktoś obliczył iż opublikowała 136 prac, ale nie tylko tym mierzy się wielkość naukowca.

Eseista nie kuma dzisiejszych ‘dziwoków’ od „walki o klimat” – dziś podano (13.05.2023) iż z powodu blokady ulic przez „Letzte Generation”¹⁵ we Wiedniu umarł człowiek w uwięzionym ambulansie. Helikopter doleciał za późno.

Ona badała rzeki – coś szlachetnego i pięknego – a nie one były dla Niej boginiami. Publikacja polecana, Bohaterka warta poznania.

¹⁵ <https://letztegeneration.de/> - oni o sobie.

https://en.wikipedia.org/wiki/Letzte_Generation; o nich po angielsku Wikipedia.

LINKI I INNE PUBLIKACJE

<http://www.hydro.geo.uj.edu.pl/byliwsrodnas,1,idynowska>; wiele informacji i wiele zdjęć naszej Bohaterki.

<http://www.hydro.geo.uj.edu.pl/byliwsrodnas,1,idynowska>; informacje o Heroinie.

1. DYNOWSKA, Irena, et al. Antropogeniczne uwarunkowania zmian odpływu i reżimu rzek w różnych regionach Polski= Antropogenic determinants of changes in river run-off and regimen in different regions of Poland. *Dokumentacja Geograficzna*, 1988.
https://rcin.org.pl/Content/22233/PDF/WA51_35865_r1988-z4_Dokumentacja-Geogr.pdf;
on-line, aż 99 stron.
2. DYNOWSKA, Irena. *Typy reżimów rzecznych w Polsce*. Nakładem Uniw. Jagiellońskiego, 1972.
3. DYNOWSKA, Irena. *Obieg wody w obszarze wyżynnym zbudowanym z marglu kredowego: na przykładzie dorzecza górnej Szreniawy*. nakł. Uniwersytetu Jagiellońskiego, 1964.
4. CHEŁMICKI, Wojciech. Irena de Dynowska-Balcer (1929-1995): geograf, hydrolog. 2000.
5. BAŚCIK, Maria; CHEŁMICKI, Wojciech. Irena de Dynowska-Balcer: człowiek-naukowiec-wychowawca. 2010.
6. DRZAŁ, Maria; DYNOWSKA, Irena. Cenne przyrodniczo źródła na Wyżynie Krakowsko-Wieluńskiej. *Studia Ośrodka Dokumentacji Fizjograficznej*, 1981, 8: 327-381.

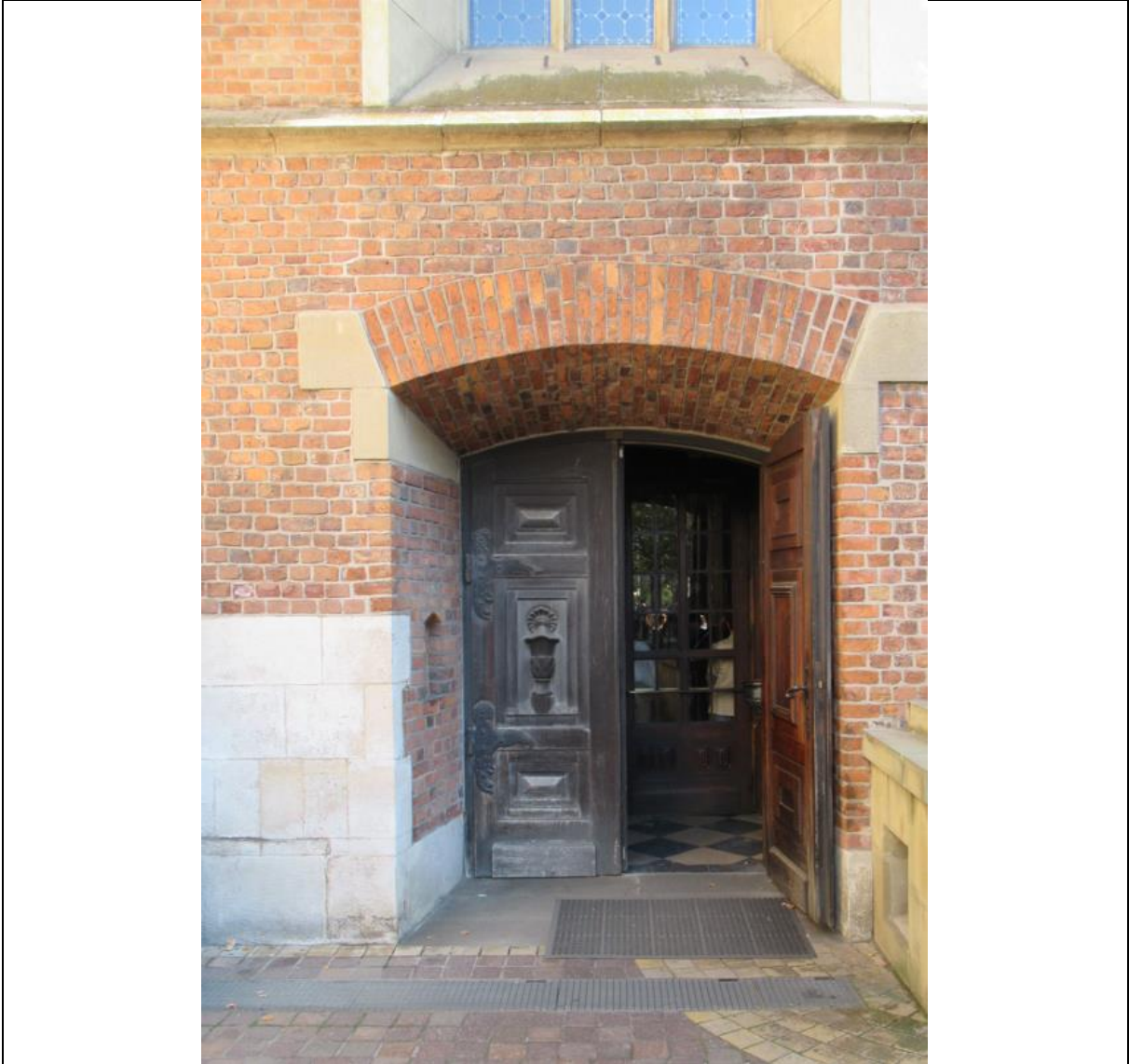

ZDJĘCIA PRZY OKAZJI

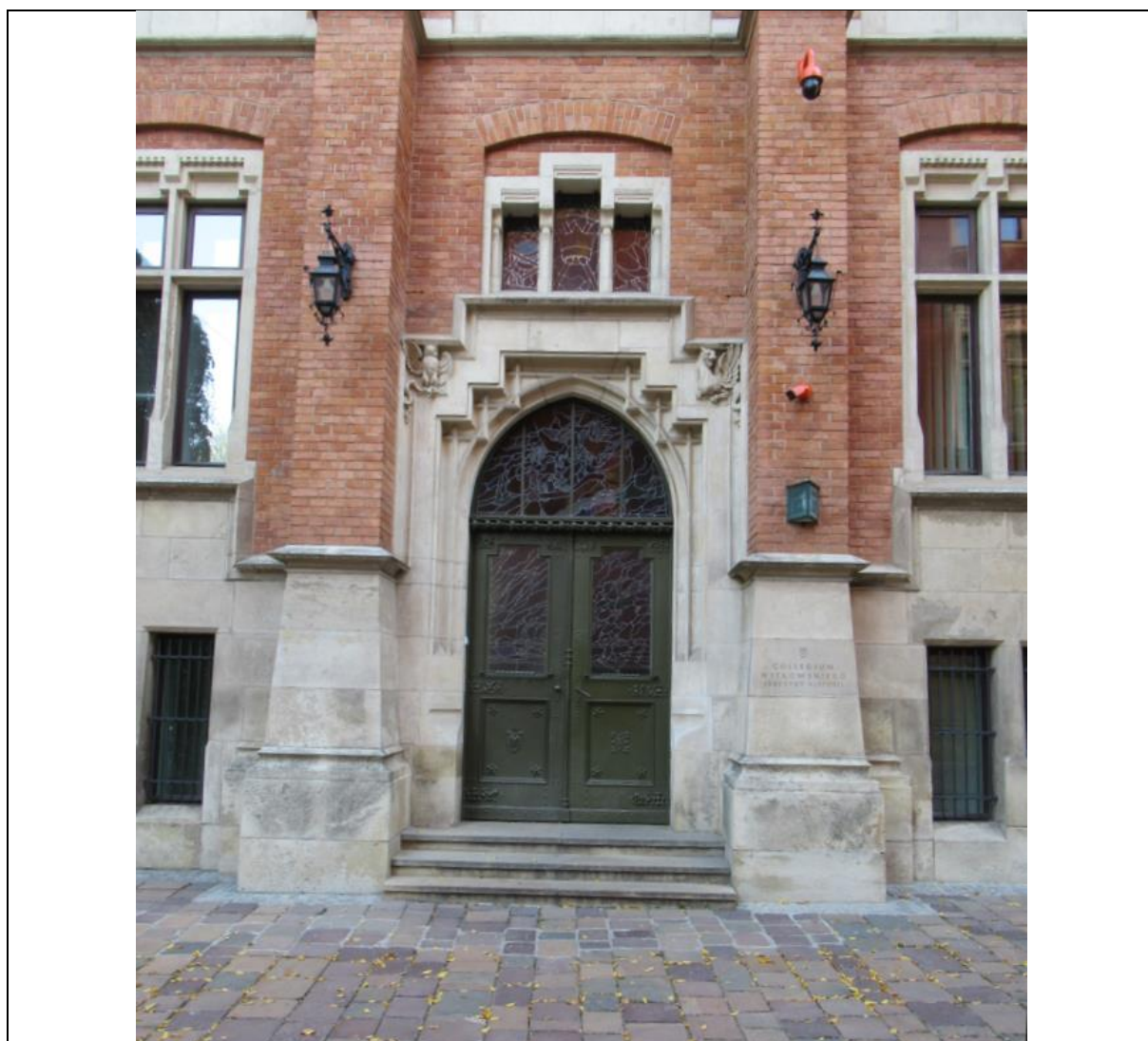
Kraków

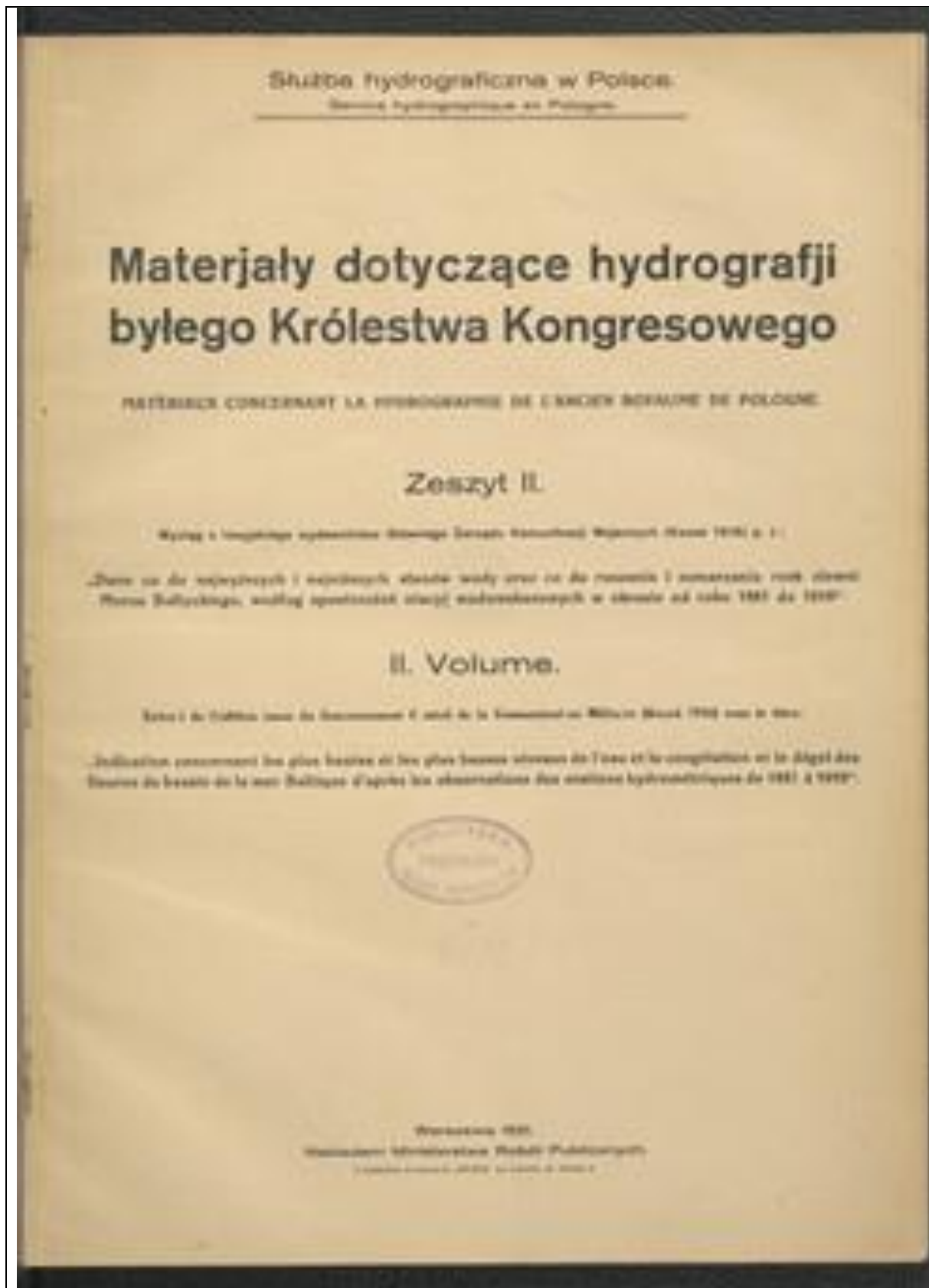

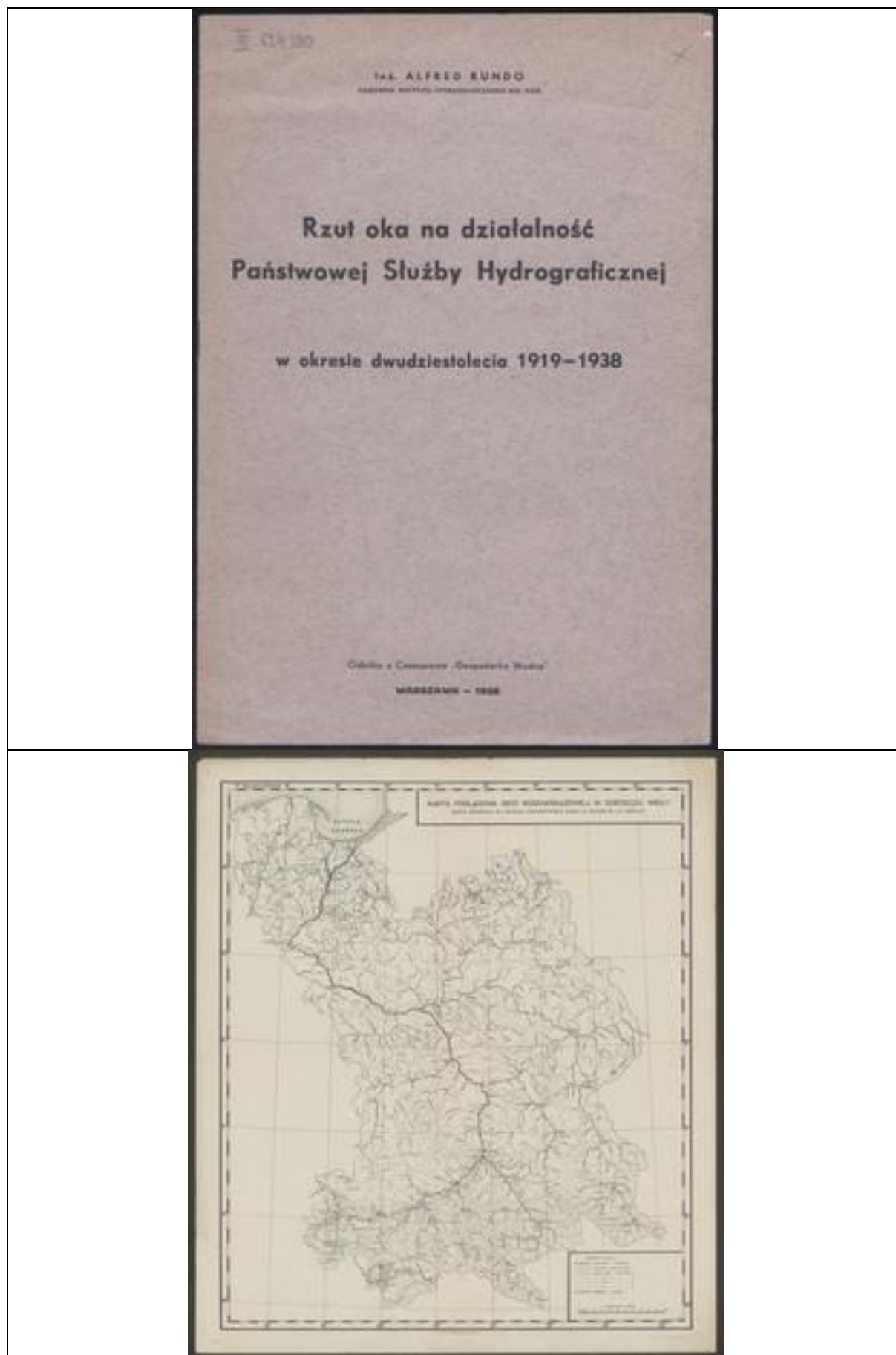

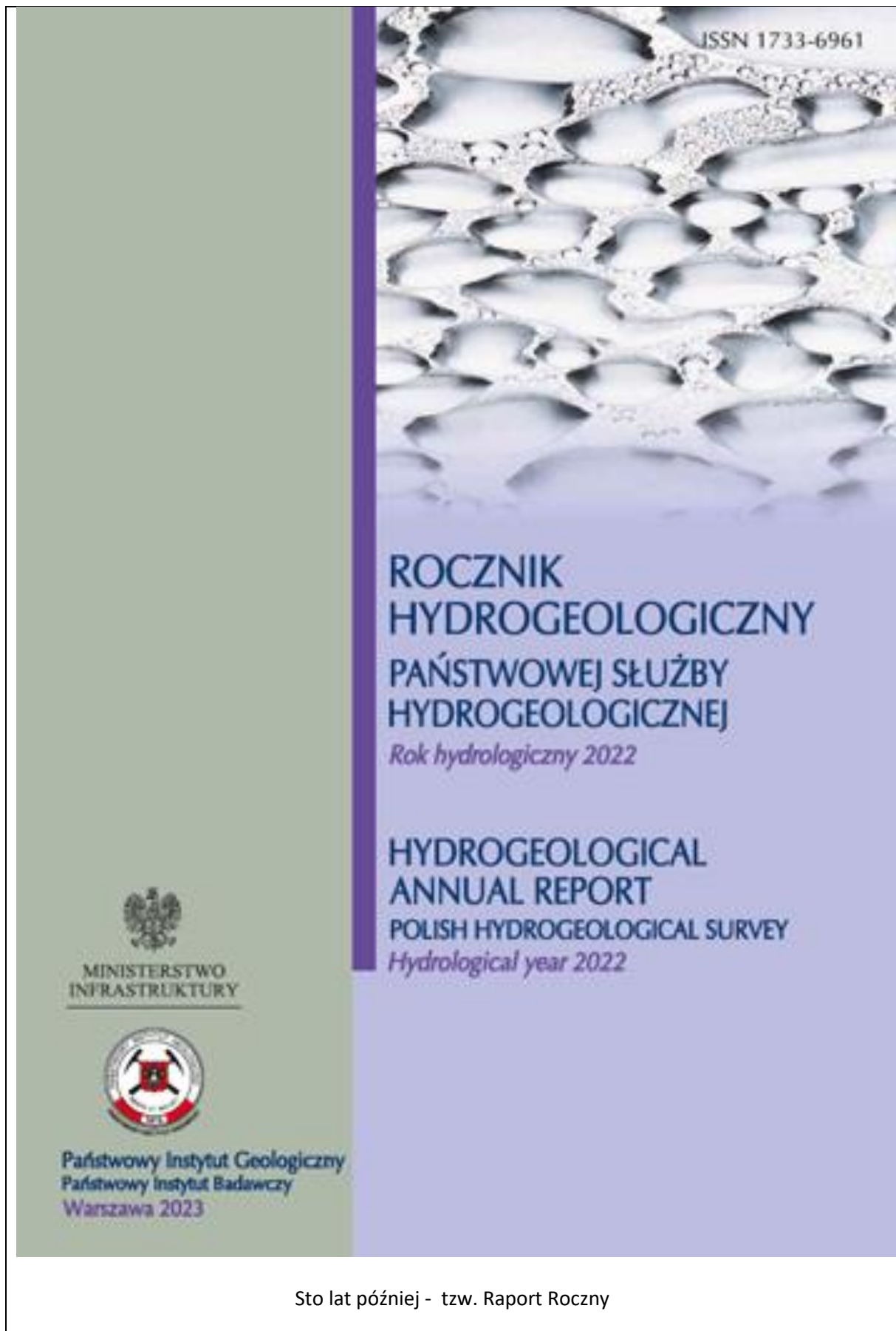

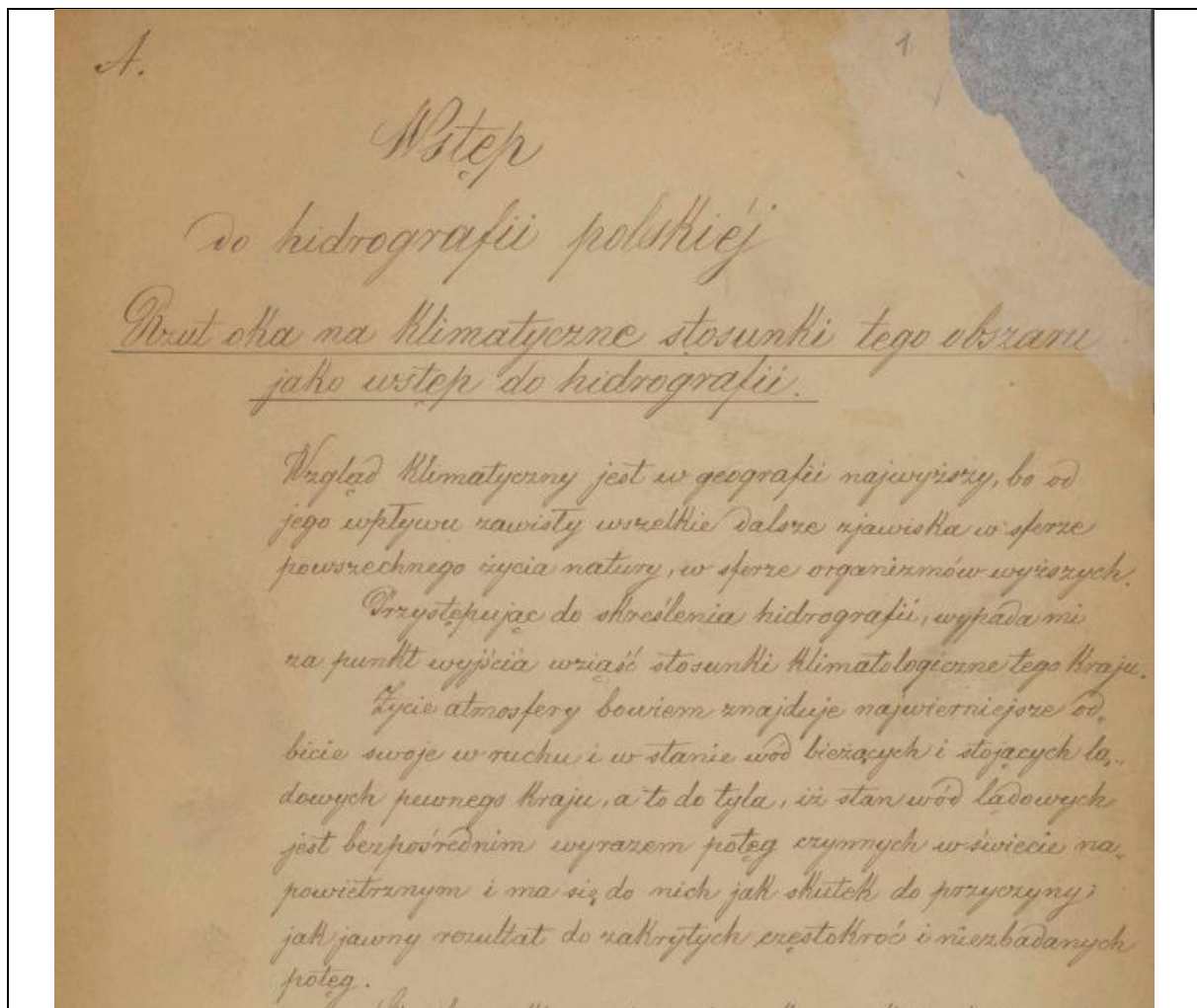

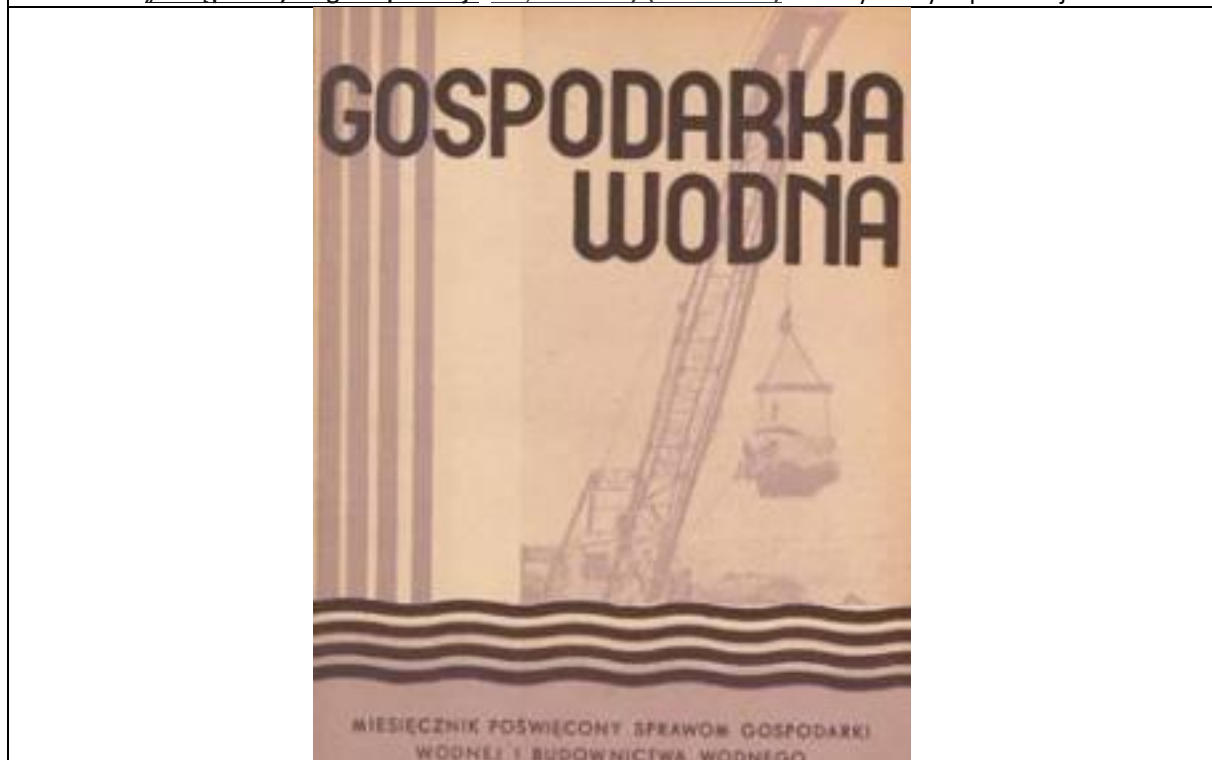

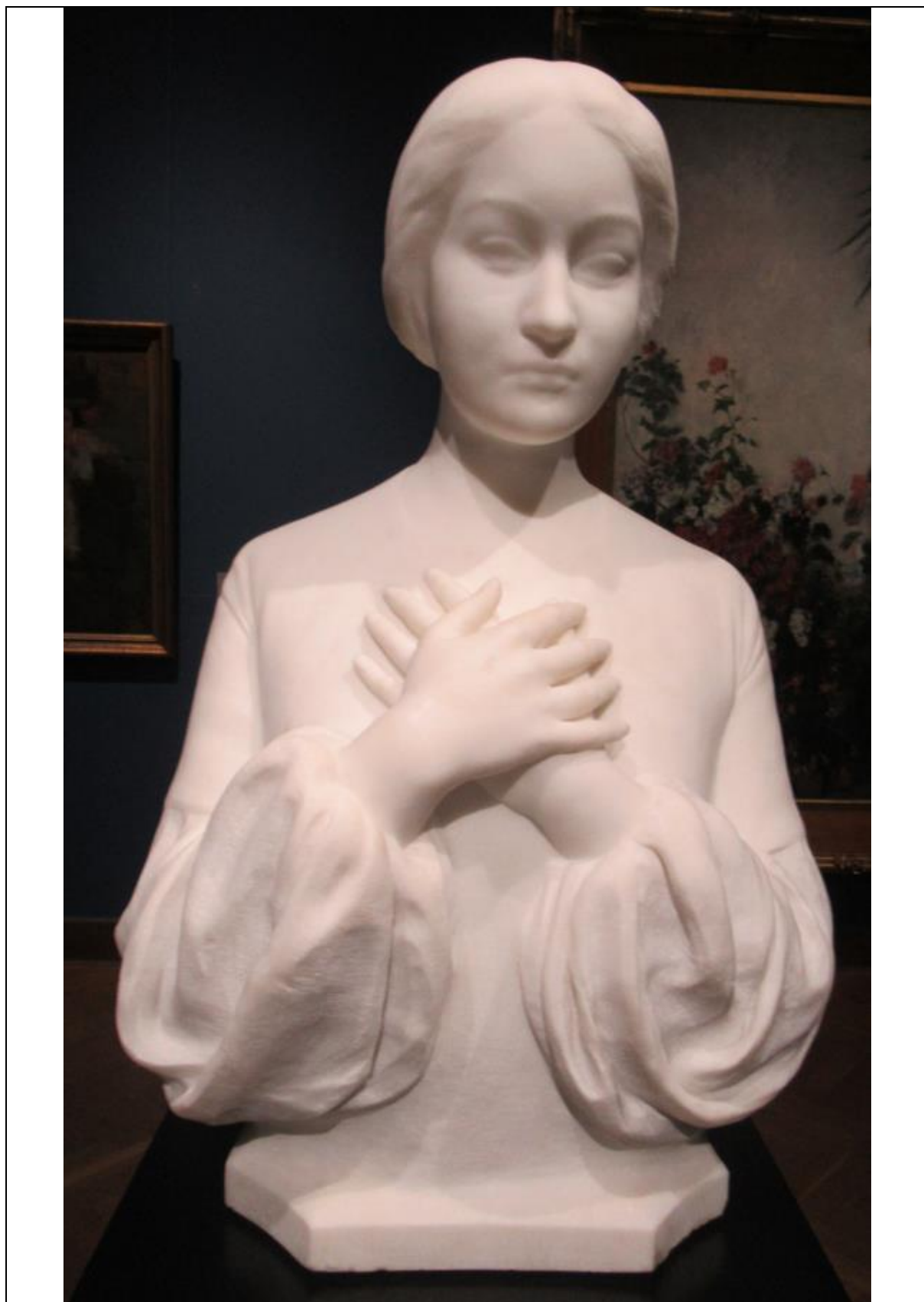
Sto lat później - tzw. Raport Roczny

„Wstęp do hydrografii polskiej” Pol, Wincenty (1807-1872) – znany z innych publikacji.

Czy to troska o przyrodę??? Zdjęcia wykonał eseista Stan Zawiślak oraz NAC.

